

Mirovna ofenziva centralnih zaveznikov v polnem teku.

VELIKA MANIFESTACIJA ZA JUGOSLOVANSKO FEDERATIVNO REPUBLIKO.

Dva tisoč ljudi se je udeležilo slavnostnega pohoda in zborovanja.

Konvencija S. R. Z., kakor tudi zaključna manifestacija v nedeljo 15. sept. se je nad vse polno iztekla in z uspehi smo lahko zadovoljni.

Oh 9. dopoldne se je zbrala dva tisoč glav broječega množica Slovencev in drugih Jugoslovancev, da demonstrira za demokracijo. Pohod se je pričel okoli 10. dopoldne, ki je bil nad vse sijajen. Krasen prizor je nudila skupina Slovencev predstavljajočih slovensko zastavo. V tej skupini je bilo okoli sto pet žensk. V pohodu je bilo sedem društvenih zastav in dve godbi, slovenska in hrvatska.

Za žensko skupino je korakalo precejšnje število delegatov S. R. Z., in S. N. P. J. Za njimi so šli Hrvati in Srbi. Hrvati so nosili napis "Mi zahtevamo jugoslovansko federativno republiko." Potem je sledila skupina članov pevskega društva Naprej iz Milwaukee, Sava iz Chicago in Slovani iz So. Chicago. Takoj za njimi je sledila hrvaška godba in člani in članice Slov. delav. Skola Chicago ter narasčajo. Sledilo je članstvo 18 slovenskih organizacij v Chicagu, ki so bile že objavljene v programih razen Slov. sam. mlad. podpor. društva Danica, ki se je tudi udeležilo pohoda s svojo zastavo.

Udeleženci pohoda so potem napolnili prostorno dvorano Pilsen Auditorium in reči se mora, da Chicago še ni videla takega slovenskega shoda in pohoda, kakor je bil ta.

Predsednik slavnostnega zborovanja br. Filip Godina je pozdravil številno občinstvo, ki se je v tako velikem številu zavelo za to manifestacijo in s tem dokazalo, da razume pojem takih prireditvev. Hrvatska godba je zaigrala Star Spangled Banner in Slovenska godba Naprej zastave slave. Nastopil je Frank Krže, ki je pozival na delovanje vseh narodnih sil, da se po trpljenju in zdihovalstvu stoletij pridobimo našemu narodu dan vstajenja. Solnce naše rešitve je že pričelo vstajati in mi vidimo, "da po hribih žari se, po hribih se dela dan." Ameriška zvezdnata zastava se dviga vedno ponosnejše kot simbol demokracije, ki bo prinesla tudi našemu narodu vstajenja dan.

Godba zaigra marsiljezo, na kar nastopi, burno pozdravljen, zastopnik Čehov, Ant. Novotny. "Brzokjavka Čehov je prinesla vest, je dejal govornik, da je Avstro-Ogrska naznanila, da bo pozvala zastopnike vseh vojaških držav za kakor tudi zastopnike nevtrajnih držav in svete stolice, ki naj se zberejo v neki nevtrajni državi na brezobvezno konferenco na kateri naj se razpravlja kako dobiti podlago za sklepanje mira. Mi pa pravimo, da ne more biti svetovnega mira, dokler ne bo poražena Avstrija, dokler ne bo poražena avtokracija. Mi smo proti vojni, toda sedaj smo za vojno toliko časa, dokler se ne dosežejo pogoji, za trajen mir. Mi vemo, da ne more biti za nas mir toliko časa, dokler ne bo slavila trumfne zmage svetovna demokracija, ki bo prinesla svobodo nam Čeho-Slovom, Jugoslovom in vsemu človeštvu. Mi Čeho-Slovaki bomo zahtevali, da boste tudi vi imeli svoj glas na mirovni konferenci, da se bodo upoštevale tudi vaše želje. Dotlej pa bo naš boj neiz-

Vesti iz Rusije.

KAJZER GROZI FINSKI, BOLŠEVIKI SE UMIKAJO.

Razkritja o tajni zvezi vodilnih boljševikov z nemško vlado. Washington, D. C. — Odbor za javne informacije je v nedeljo obelodanil 65 dokumentov, katere je preskrbel ameriški vladni Edgar Sison, zastopnik omejenega odbora, ki je bil dalj časa v Rusiji. Dokumenti dokazujejo, da je nemška vlada financirala z milijoni mark boljševiško revolucijo v novembru m. l. same zato, da je izposlovala brest-litovski mir in dobila gospodarsko kontrolo nad Rusijo.

Dokumenti so naravnost presenetljivi in predstavljajo prvo uradno evidenco, kako je Nemčija znala vjeti v svoje mreže voditelje sedanje ruske boljševiške vlade, predvsem pa Lenina in Trockija; obenem dokazujejo, da je Filip Scheidemann, vodja socialistične večine v Nemčiji, tudi agent nemške vlade, ki v javnosti kritizira boljševike, na skrivnem je pa očitni mešetar med kajzerjevo in Leninovo vlado. (O tej stvari bomo še obširneje pisali.)

Washington, D. C. — Iz švedskih virov poročajo, da je Nemčija zagrozila finski vladi, da bo okupirala del Finske, ako Finci ne prisilijo zavezniških čet v Murmansk, da se umaknejo od tamkaj.

Ameriška vlada je naprosila Švedsko, da naj poišče, kaj je resnice na poročilu, da so boljševiki zapeli ameriškega generalnega konzula Pooleja v Moskvi. Državni departament je prejel zadnjo vest od Pooleja dne 26. avgusta.

Iz Stockholma poročajo, da so sovjetske čete — kakor javljajo iz Moskve — reokupirale Simbirsk ob Volgi in pognale v beg protirevolucionarne sile.

Boljševiki se umikajo v Sibiriji.
Vladivostok. — Iz Tikomeneva poročajo, da so zavezniške čete pognale v beg rdečo gardo na zapadnem bregu reke Ussur, 30 milj vzhodno od jezera Kanka. Kakih tisoč Rusov je dezertiralo iz boljševiške armade. Boljševiška armada, ki je štela kakih 12.000 mož pod poveljnikom Sakovčevem, se je po bitki pri Krajevski dne 26. avgusta umaknila čez reko Ussur v največjem neredu.

Kropotkin aretiran.
London. — Iz Amsterdam poročajo, da je bil te dni zaprt v Petrogradu znani anarhist Peter Kropotkin. Boljševiki so ga obdolžili sodelovanja pri "angleški zaroti."

Carinja ni mrtva.
Kodanj. — Boljševiški komisar zunanjih zadev Čičerin je zanikal vesti, da je rdeča garda umorila bivšo carico z njenimi štirimi hčerami.

Gorkij se je pridružil boljševikom.
Stockholm. — Iz Petrograda poročajo, da je Maksim Gorkij, znani socialistični pisatelj, sprejel službo ravnatelja boljševiške propagande. Gorkij je baje izjavil, da ga je napad na Leninovo življenje pripravil do tega, da bo zopet podpiral boljševiško vlado. Zadnji mesec so poročali, da je dala sovjetska vlada zapreti Gorkija in njegov list je zatrla.

350 ubitih pri eksploziji v Ukrajini.
Amsterdam. — Kijevski listi javljajo o strašni eksploziji, pri kateri je bilo 350 oseb ubitih in materialna škoda znaša okrog dva milijona rubljev. 1500 oseb je bilo aretiranih.

Avstro-Ogrska mora biti razkosana.

ZMAGA NE MORE BITI POLNA, ČE SE TO NE ZGODI.

Tako sodi profesor T. G. Masaryk

New York, N. Y. — Priznanje neodvisnosti Čehoslovakov je deklaracija jasnega in določenega političnega in vojaškega programa za svetovno vojno, je rekel profesor T. G. Masaryk, predsednik čehoslovanskega narodnega sveta, ki ga je pred nekaj dnevi priznala ameriška vlada za de facto vlado.

Profesor Masaryk je pojasnil, da priznanje pomeni, da so Združene države in zavezniški spoznali, da ne more biti popolne zmage, če ne bo Avstro-Ogrska razkosana.

K Masarykovemu pojasnilu sta podala izjave Charles Pergler, delegat k čehoslovanskemu narodnemu svetu v Združenih državah in Kanadi, ki je posebno dobro znan med češkimi socialisti kot bivši urednik češkega soc. dnevnika "Spravedlnost," in Ferdinand Pizecky, kapitan češkoslovanske armade. Oba sta položila veliko važnost na to, da so Združene države priznale neodvisnost Čehoslovakov. Mr. Charles Pergler je rekel, da so Združene države s priznanjem neodvisnosti jasno pokazale, kaj pomenijo cilji, ki so proglašeni v vojnem programu Združenih držav. Kapitan Pizecky je svaril pred madžarsko propagando za separatni mir.

Profesor Masaryk je v svojem komentarju rekel, da so vsenepreči največji sovražniki češkoslovanskega ljudstva, to je valed tega, ker tvorijo Čehoslovaki predstražo na zapadu proti prodiranju na jug in vzhod. Opozoril je na izrek Bismarcka, ki je dejal: "Kdor je gospodar nad Češko, je gospodar nad Evropo."

Če pade Češka, je rekel mr. Masaryk, padejo vsi mali narodi v Centralni Evropi. Svobodna Češka pomeni, da ne bodo mogli Nemci več prodirati proti vzhodu. Povdaril je, da se ne sme dovoliti, da ostane Avstro-Ogrska nedotaknena. Če ostane Avstro-Ogrska taka, kakršna je, ima Nemčija na razpolago 50.000.000 avstro-ogrskih podaničkov; poleg pa še Balkan in Turčijo.

Samoposebi se razume, je rekel, sivolasi češki revolucionar, če je Češka svobodna, da bodo svobodni tudi Jugoslovani in Poljaki. Vsi mali narodi vzhodno od Nemčije morajo postati svobodni in neodvisni. In kadar bo izvojevana ta neodvisnost, tedaj bo izvojevana prava zmaga v tej vojni, je rekel profesor Masaryk.

DEBS JE DOBIL 10 LET JEČE.
Cleveland, O. — V. Debs, znani socialistični voditelj, kateri je bil pred nekaj dnevi spoznan krivim pri tukajšnjem zveznem sodišču, da je krčil z besedami zakon proti špionaži, je bil v soboto obsojen na deset let ječe. Debs je bil izpuščen na prosto proti poročstvu \$10.000, dokler ne bo rešeno vprašanje njegovega priziva.

VAŽEN DODATEN PREDLOG ODKLONJEN.
Washington, D. C. — Predsednik je želel, da se doda predlogi za izrabo vodnih sil dodatek, po katerem lahko vlada kupi vse naprave za ceno aktualnih stroškov. Kongresna zbornica je predlog odklonila 96. proti 71. glasovom.

AVSTRIJA PROSI ZA MIR. AMERIŠKA ARMADA OBKOLUJE METZ.

Amsterdam, 15. sept. — Avstro-Ogrska vlada je povabila zavezniške na konferenco, ki naj se vrši v neki nevtrajni državi. Namen te konference naj bi bil najti pota za sklepanje mira potom sporazuma. Na konferenco so povabljeni tudi zastopniki nevtrajnih držav in svete stolice.

Washington, D. C., 15. sept. — V kolikor se je moglo dosedaj doznati, so razni vladni faktorji mnenja, da se mora najprvo streti vojno silo centralnih sil, predno se more govoriti o mirovni pogodbi. V Avstriji poka in mesto, da se zapravlja čas s razmišljanjem o miru, je boljše, da se je sedaj najbolj udari. Tega mnenja so vladni krogi v Washingtonu.

Vlada ne bo podala uradne izjave glede svojega stališča s ozirom na avstrijske vladne želje, dokler ne sprejme uradno avstrijske note.

London, 15. sept. — Pershingove armade nadaljujejo z ofenzivo. Od večerj popoldne so napredovale od dve do tri milje na 33 milj dolgi fronti. Ogenj topov iz metakih utrdb se dosega prodirajoče ameriške armade.

REZULTAT VELIKE AMERIŠKE ZMAGE.
Z ameriško armado v Loreni. — Več kakor 20.000 vjetnikov, okrog 190 kvadratnih milj teritorija, 100 topov, več kot sto vasi in mest in 15 milj napredka — to so sadovi velike ofenzive, katero je izvršila prva ameriška armada v tridesetih urah.

General Pershing je izjavil v soboto zvečer, da so takrat našli 15.000 vjetnikov, toda neuradno se poroča, da je število vjetnih Nemcev naraslo že na 20.000 in še vedno raste. Med vjetniki je tudi okrog 6000 Avstrijev. Mnogo Nemcev se še skriva v gozdovih, kajti čete, ki delijo odrezan st. mihleški žep, še niso gotove z delom. Plen materiala je ogromen in v tem kratkem času ne more še nihče povedati, kako bogata je ameriška zmaga.

Udarec ameriške ofenzive je bil tako bliskovit in silen, da so Nemci padli nazaj v največjem neredu in še danes se umikajo na dvajset milj dolgi fronti. Nemo goše je v tem trenutku povedati, kje je pravzaprav ameriška bojna črta, kajti vsako uro se spreminja in pomika proti severu. Kakor kažejo vsa znamenja, bodo Američani in Francozi kmalu imeli svoj žep ali zagodo, ki bo držala in naraščala v nemško Loreno.

Ameriški topovi velikega kalibra imajo pod svojim ognjem bližnje zunanje utrdbe nemške trdnjave Metz, ki je obenem izpostavljena značnim napadom. V soboto je sovražnik vpriporil nekaj protinapadov med Thiaucourtom in reko Moselo, toda ameriški topniški ogenj jih je razbil. Dokaz, da Nemci sami ne vedo, kje je njihova fronta, je dejstvo, da so večerj vrgli par bataljonov v boj na enem mestu, toda bataljoni so se naenkrat znašli na ameriški teritoriji in obkoljeni so bili in vjeti do zadnjega moža.

Za hip nihče ne ve, kaj prinese prihodnji dan. Načrti ofenzive je znan le ameriški štabu in maršalu Fochu; gotovo pa je, da general Pershing ne ustavi ofenzive. Ameriške čete, ki so okusile prvi trijumf, silijo nevzdržno naprej. V soboto zvečer so Američani dosegli Chambley, dve mi. (Dolje na 3. str., 2. kol.)

London, 15. sept. — Tu so dobili informacije, da skuša Nemčija pridobiti Belgijo za mir. Za vado ji je stavila sledeče pogoje: Belgija naj ostane nevtrajna do konca te vojne.

Uvede se politična in gospodarska rekonstrukcija Belgije.

Uveljavljanje predvojnih trgovinskih pogodb med Nemčijo in Belgijo.

Belgija naj porabi svoj vpliv za povrnitev nemških kolonij.

O flanderskem vprašanju se bo sporazumno razpravljalo, toda Nemčija zahteva, da se flandersko manjšino, ki je pomagala Nemčiji, ne bo sodniško preganjalo.

V teh pogojih ni nobene besede o kakih odškodnini Belgiji vlad opustošenja njenega osamlja.

Pershing in Baker v St. Mihaelu.
Z ameriško armado v Loreni. — V četrtek zjutraj (12. t. m.) so bili še Nemci v St. Mihaelu, v petek popoldne (13. t. m.) sta pa že korakala po ulicah tega mesta general Pershing in vojni tajnik Baker, ki je bil navzoč, ko so Američani pričeli veliko ofenzivo; z njima je bil tudi francoski general Petain. Dva dni pozneje (v soboto) so bili Nemci že petnajst milj proč od St. Mihaela. Tako napredujejo Američani v svoji prvi ofenzivi!

Pershing in Baker sta govorila s prebivalci St. Mihaela, ki so bili štiri leta nemški sužnji. Prebivalci so povedali, da so Nemci odpeljali s seboj vse moške od 16. do 45. leta, ko so izpraznili mesto, in vrhutega so izpraznili dve banki in izsilili iz ljudstva dva milijona frankov.

Mesto ni poškodovano, kajti Nemci niso imeli časa izvršiti svojega "kulturnega dela" kakor so delali v Pikardiji. Mesto sta branili 10. nemška in 25. avstro-ogrška divizija. Tajnik Baker si je v petek ogledal kakih 5000 vjetnikov, med katerimi je veliko število Avstrijev. Po starosti in rasti se vjetniki vrstijo od štiridesetletnih mož do plačnih 17letnih dečkov. Veliko število vjetnikov je ranjenih, kar svedoči o sposobnosti ameriške artilerije. Večina vjetnikov se je podala brez boja; pobrali so dežne plašče in škornje in korakali naravnost proti našim četam, držeči roke kviško.

Prebivalstvo v St. Mihaelu in ostalih osvobodjenih vaseh, katerih je že 67, je povsod navdušeno pozdravilo Američane — svoje rešitelje in v mnogih krajih so ženske in starej poljubljali roke ameriškim vojakom.

8 prvo ameriško armado v Franciji. — Ameriške čete so v tridesetih urah izbrisale s površja zemlje nemško zagodo v St. Mihaelu, vjele okrog 20.000 mož — med katerimi je 5000 Avstrijev — in okupirale 150 štiriljskih milj teritorija. V tem času so Američani dosegli petnajst milj daljave. Ameriške izgube so izredno majhne. Izmed velike flote jeklenih oklopnih (tenkov) sta bili poškodovani samo dve in med moštvom na obklopnih ni bil ni eden mošt ranjen.

Lajtnant Knowles in saržen Graham, ki sta operirala oklopnice, sta sama vpenila celo baterijo poljskih topov, 17 težkih in pet lahkih strojnih pušk in vjele 75 mož.

Med vjetniki je tudi grof Schoenning, poveljnik nemškega polka. Grof je čakal z vsem svojim oficirskim štabom v svojem stanu, obločen v novi uniformi in v (Dolje na 3. strani, 2. kolona)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izšaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vrača.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$3 na leto, \$1.50 na pol leta in 75c na tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.15 na tri mesece.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2887 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2887 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawrence 4635.

Datum v oglepuju n. pr. (Juli 30-18) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovito je pravilno, da se vam ne ustavi list.

Prodajanje liberti-bondov 4. vojnega posojila se prične 28. septembra.

Za demokracijo in svobodo stare domovine! Vsek zaveden ameriški Slovenec mora biti član Slovenskega republičanskega združenja.

VELIKA ZMAGA.

Ameriško orožje je zopet spregovorilo. Naj bo Nemčija še tako slepa, zdaj mora sprevrediti, da se Amerika ne šali. Izguba zagozde naokrog St. Mihiela, ki je stala štiri leta v telesu Francije, a general Pershing jo je izpulil v dveh dneh in obenem pobasal 20,000 Nemcev, mora poučiti kajzerja in njegovo ošabno bando, da Amerika izvrši, kar je slovesno izjavila.

Ameriške čete so prodrle dvanajst milj v dveh dneh. S takimi uspehi se je doslej ponašal le Hindenburg, ampak njegova zvezda je zašla. Ameriška armada stoji danes na nemški meji pred mogočno trdnjavo Metz in prepričani smo, da ne preteče dolgo časa, ko bo vihrala ameriška zastava na zidovih te trdnjave. In vihrala bo v Strassburgu in drugih mestih ob Reni — in vihrala bo v Berlinu, če kajzer prej ne kapitulira, oziroma če ga zaslepljeno nemško ljudstvo prej ne vrže s trona.

Vsa znamenja kažejo, da je vojna zdaj v zadnjem štadiju, v dobi velikega obračuna svetovne demokracije z brutalno avtokracijo pruskega samodržstva. Slava ameriški zastavi in amerškemu orožju! Radujte se tlačena in zaslužena ljudstva, kajti vaš dan prihaja!

KRFSKA DEKLARACIJA—NAJ V MIRU POČIVA.

Uboga krfska deklaracija! Eno leto si živela in strahovala po svetu; tvoji roditelji in gojitelji so izgubili zaradi tebe marsikakšno uro potrebnega spanca in potratili so veliko papirja in črnila. Končno si pa dobila breco, pošteno zaslužno breco.

Zastopniki Londonskega odbora so se usodili potrkati na vrata ameriške republike in prositi za pripoznanje krfske deklaracije. Kajti, če bi Amerika pripoznala Jugoslovanski odbor v Londonu kot de facto vlado bodoče Jugoslavije kakor je pripoznala Českoslovaški narodni svet, potem bi morala pripoznati tudi krfsko deklaracijo, na kateri temelji vsa zgradba monarhistične Jugoslavije oziroma kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Londonski odbor se je osmelil prositi za priznanje razširjene, veliko-srbske monarhije, ne da bi ljudstvo — slovensko in hrvaško ljudstvo — prej o tem odločalo, oziroma da bi vsaj imelo garancije samodoločevanja.

Amerika se je izrekla, da se bojuje za princip samodoločevanja, Londonski odbor je pa hotel, da Washington pripozna monarhistični pakt brez vsakega poročstva samodoločevanja. Kaj so vendar mislili? Ali so mogli pričakovati drugačnega odgovora v Washingtonu? Odgovor je bil: **Pripoznanje Jugoslovanskega odbora v Londonu je mogoče le tedaj, če odbor prekliče krfsko deklaracijo.**

Kaj pa zdaj? Konvencija Slovenskega republičanskega združenja je burno pozdravila vest iz Washingtona, da krfska deklaracija ne dobi priznanja. Pozdravila jo je, ker se zaveda, da je s tem famoznim dokumentom odstranjen največji kamen na potu do skupnega dela za en sam princip: samodoločevanje slovenskega, hrvaškega in srbskega naroda v Avstro-Ogrski. Vsi zavedni, demokratični Jugoslovani se lahko bore za republiko, nezavedni in nazadnjaški pa, ki si ne morejo misliti nove države brez prestola in krone, imajo lahko svojo monarhistično stranko, toda obe stranki morata pripoznati en princip: **Narod mora imeti vse pogoje, da odloči sam.** Na ta način je mogoče imeti centralni odbor, v katerem morata biti zastopani obe stranki, in ta odbor mora dobiti svoj mandat iz ljudstva, ne pa da bi se sam izvolil kakor se je odbor v Londonu.

Nekaj strašno gnilega mora biti v državi danski, da se je mogočni kajzer Viljem tako ponižal zadnji teden, da je stopil doli s svojega visokega prestola in rotill delavce v Kruppovih tovarnah za zvestobo. Nekaj se je moglo zgoditi ali se pa godi med nemškimi delavci, če je treba samega cesarja, da jih pride tolažiti. Viljem najbrž čuti, da se majoje tla pod njegovim tronom in v tem slučaju bo seveda storil vse, da se vzdrži na prestolu.

Ali danes nas ne zanima toliko, kaj je kajzerja prignalo v Kruppove tovarne, niti ne zanimajo nikogar njegove fraze, ki so stare že štiri leta, pač pa nas zanimajo Viljemove besede, ki jih je pri tej priliki izrekel o Rusiji. Govoril je namreč o "ultrademokratični vladi boljševikov, katero si je rusko ljudstvo izbralo, ker želi mir, toda demokratska Anglija se je zarotila zoper to ultrademokratično vlado".

Kaj to pomeni? Ali je govoril le tjevidan, da se znesne nad Anglijo, ali mu je pa res pri srcu boljševiška vlada? Kako je mogoče, da nemški kajzer zagovarja ruske boljševike, in da nastopa kot njihov pokrovitelj in branitelj?

To so vprašanja, ki dajejo misliti. Morda nam odgovori bližnja bodočnost.

Zborovanje „Slovenskega Republičanskega Združenja.“

Druga seja 13. sept. popoldne.

Po končanih formalnostih v zvezi s poverljivostjo je dobil besedo dr. Marušič, ki je dejal, da ga delegatje najbrž krivo razumeli pri prejšnjih izjavanjih. Če je dobra volja za skupno delo, tedaj se že najde srednja pot za tako dilo; če bi on ne imel upanja, da se to doseže, bi ga ne bilo na konvenciji. Upa, da konvencija obredi dobre sodeve in nima najmanjšega namena, da bi delal kakšno obstrukcijo na zborovanju.

Br. Terbovec pojasni, da so imeli le pridružene organizacije in pa listi, ki zastopajo program S. R. Z., pravico poslati delegate; vsi drugi, ki so prišli na konvencijo, se smatrajo kot ogstje in med te spada tudi dr. Marušič.

Br. Kristan je nato odgovoril Marušiču na razne očitke v njegovem dopoldanskem govoru. Jedro Kristanovega odgovora je bilo:

"Take stvari smo slišali že tisočkrat od voditeljev S. R. Z., ali ko smo jih vprašali za pojasnila, jih ni bilo. Odločno odklanjamo vsako očitano, da smo vršili ne-kakšne denunciacije. Teh ni bilo od naše strani, toda če bi hoteli govoriti o denunciacijah, ki so prihajale iz nasprotnega tabora proti nam, bi imeli veliko povedati. Le pri slučajev: Zakaj je prišel vladni zastopnik na shod republičanskega združenja v Collinwood? Ali mu ni bilo rečeno, da se bo na shodu govorilo za Avstrijo? Bila je podla denunciacija. Zakaj so mene klicali na justični oddelek v Chicago? Zato, ker me je Pire denunciral. Kdo je pisal vojskemu poveljniku v Camp Perry, da so naši slovenski vojniki tamkaj "nevarni," in da je treba nanje paziti, ker bi morda "naradili revolucije"? Pisal je Pire, ker je čital, da naši vojniki simpatizirajo z republičanskim gibanjem. Tukaj je delegat, ki ima dokaze. Ravno to dokazuje afera v Sheboyganu, kjer gotove kreature rujejo proti nam ljudem in jih blatijo pri oblasteh, da delujejo proti Ameriki. Meni podtikajo, da sem pred par leti opozarjal naše ljudi, da se "naj boje Avstrije," resnica pa je, da sem takrat svaril pred avstrijskimi špioni, katerih je kar mrgolelo v Ameriki.

Marušič je prinesel kup fraz. Rad bi nas uveril, da je pri S. R. Z. vse dobro, in da krfska deklaracija nikogar ne veže. Tako so nam pravili tudi drugi, medtem ko so zopet drugi trdili, da je deklaracija važen dokument. Deklaracijo sta podpisala dr. Pašič v imenu srbske vlade in dr. Trumbić v imenu Londonskega odbora in zato je odbor vezan nanjo in vezan je vsakdo, ki pripozna ta odbor in deluje pod njegovo direktivo. Slovenska narodna zveza je tudi vezana in od tega je ne odveče nobena tolažnja. Marušič nam tukaj govori o lepoti parlamentarne monarhije in krivosti srbske ustave na — republičanskim tleh. To je temeljna razlika med nami. Kako morejo iz republičanske Amerike prihajati nasveti in pripočila za monarhije?

Marušič je prinesel kup fraz. Rad bi nas uveril, da je pri S. R. Z. vse dobro, in da krfska deklaracija nikogar ne veže. Tako so nam pravili tudi drugi, medtem ko so zopet drugi trdili, da je deklaracija važen dokument. Deklaracijo sta podpisala dr. Pašič v imenu srbske vlade in dr. Trumbić v imenu Londonskega odbora in zato je odbor vezan nanjo in vezan je vsakdo, ki pripozna ta odbor in deluje pod njegovo direktivo. Slovenska narodna zveza je tudi vezana in od tega je ne odveče nobena tolažnja. Marušič nam tukaj govori o lepoti parlamentarne monarhije in krivosti srbske ustave na — republičanskim tleh. To je temeljna razlika med nami. Kako morejo iz republičanske Amerike prihajati nasveti in pripočila za monarhije?

Marušič je prinesel kup fraz. Rad bi nas uveril, da je pri S. R. Z. vse dobro, in da krfska deklaracija nikogar ne veže. Tako so nam pravili tudi drugi, medtem ko so zopet drugi trdili, da je deklaracija važen dokument. Deklaracijo sta podpisala dr. Pašič v imenu srbske vlade in dr. Trumbić v imenu Londonskega odbora in zato je odbor vezan nanjo in vezan je vsakdo, ki pripozna ta odbor in deluje pod njegovo direktivo. Slovenska narodna zveza je tudi vezana in od tega je ne odveče nobena tolažnja. Marušič nam tukaj govori o lepoti parlamentarne monarhije in krivosti srbske ustave na — republičanskim tleh. To je temeljna razlika med nami. Kako morejo iz republičanske Amerike prihajati nasveti in pripočila za monarhije?

Marušič je prinesel kup fraz. Rad bi nas uveril, da je pri S. R. Z. vse dobro, in da krfska deklaracija nikogar ne veže. Tako so nam pravili tudi drugi, medtem ko so zopet drugi trdili, da je deklaracija važen dokument. Deklaracijo sta podpisala dr. Pašič v imenu srbske vlade in dr. Trumbić v imenu Londonskega odbora in zato je odbor vezan nanjo in vezan je vsakdo, ki pripozna ta odbor in deluje pod njegovo direktivo. Slovenska narodna zveza je tudi vezana in od tega je ne odveče nobena tolažnja. Marušič nam tukaj govori o lepoti parlamentarne monarhije in krivosti srbske ustave na — republičanskim tleh. To je temeljna razlika med nami. Kako morejo iz republičanske Amerike prihajati nasveti in pripočila za monarhije?

Sem za koncesije in rad bi videl, da je ves narod združen, ker je že zedinjenje naš cilj, ali oni hočejo, da se mi podvržemo in sprejmemo njihove pakte. Londonski odbor nas naravnost odbija in ne mara dela z nami, a obenem pa išče priznanje v Washingtonu. Odbor stoji na stališču monarhizma in kot tak dela proti Ameriki, ki je za samodoločevanje narodov. Dokler stoji Londonski odbor na tem stališču, je nemogoče vsako skupno delo in boril se bom proti priznanju tega odbora v Washingtonu, dokler je nasproten Ameriki. Pripravljen sem pozabiti vse napade in infamne denunciacije, ako Londonski odbor omogoči zblizanje vsaj za parelna delo za skupni cilj edinstva. Toda ta odbor mora v prvi vrsti dobiti priznanje od naroda. Pogoj za skupno delo mora biti dalje izjava Londonskega odbora, da ga ne veže krfska deklaracija in da prizna Wilsonovo načelo samodoločevanja narodov. Odbor se naj konstituira tako, da bo res zastopal naš narod. Če se sprejme en princip, bo možno skupno delo, čeprav so frakcije. V republičanskem združenju so tudi razne politične stranke in verska naziranja, toda za en cilj delamo vsi.

Marušičevi argumenti ne držijo več, kajti ljudje so že davno spoznali, da je na strani Londonskega odbora in Slovenske narodne zveze pakt monarhizma. Tudi napadi na posamezne osebe ne izdajo nič. Kristan, Kerže, Zavrtnik, Petrovič in še kdo drugi niso združenje, in če te ljudi ubijete, pride na njihovo mesto sto drugih in za tem bo stalo zopet tisoče drugih.

Dr. Marušič bi moral priti s pozitivnim predlogom; na same besede in obljube ne damo nič. Zedinjenje morate omogočiti vi. Ne pozabite, da živimo v tej deželi, kjer je predsednik Wilson izjavil, da se Amerika bojuje za samodoločevanje in svobodo malih narodov, zato je nemiseln govoriti na republičanskih tleh Amerike o monarhističnem podjarniljevanju. Jugoslovansko vprašanje ni samo vprašanje nas, temveč je svetovno vprašanje, ki se mora rešiti tako, da je izključena vsaka možnost bodoče vojne, zato pa mora priznati tudi Ameriko in edino na Ameriko se moremo zanašati, da nam bo pomagala rešiti to vprašanje pripravi za vse prizadete. Wilson oziroma ameriška vlada se ni priznala pogodbe med Italijo in Anglijo in to nam je poročstvo, da je Amerika na pravem stališču. Za nas velja le samodoločevanje in demokracija.

Govornik je žel burno odobravati. Za Kristanom je odgovoril dr. Marušiču br. Kerže. Pravil je o denunciacijah v Minnesoti, kjer je imel shode za združenje. Dr. Vošnjak in Trošt sta govorila, da strže tako "sfiksala," da ne bo imelo republičansko združenje niti enega shoda v Minnesoti. V Duluthu je bil denunciran za avstrijska kanta in informiran je bil, da je bila ta denunciacija Vošnjakove in Troštovo delo.

Nato je br. Kerže pojasnil afero v Sheboyganu. Tam je nek Staric, pristaja monarhistične stranke, povzročil, da je bilo več članov republičanskega združenja zaprtih nekaj dni popolnoma po nedolžnem. Ko je prišlo do preiskave, niso mogli članom ničesar dokazati in vladni zastopnik je povedal Keržetu, da je moral obtožence prositi odpustitja.

Marušičeva stranka vedno vpije po slogi, sama noče popustiti niti pike, od nas pa zahteva, da se jim pridružimo brezpogojno in enpljamo za njimi kot otroci. Če ima dr. Marušič kaj konkretnega, ga bomo poslušali in razpravljali o njegovih predlogih, drugače ga pa ne maramo poslušati. Borili se bomo sami po začetni poti, dokler ne bo ves svet demokratičen.

Ker je Marušič hotel zopet polemizirati, mu je predsednik vzjel besedo za kar se je čutil ujaljenega. Dejal je: "Bomo se že pogovorili na koncu."

Na dnevni red je prišel Kristanov referat o splošnem položaju organizacije in njenih bodočih nalogah.

Kristan je dejal, da je S. R. Z. v enem letu svojega obstanka doživelo tak uspeh, s kakršnim se ne more ponašati nobena slovenska organizacija v Ameriki. Zdrženje se je krepko razvilo iz ljudstva in organizacija predstavlja največji del slovenskega naroda v Združenih državah. Ker je bil uspeh tako velik v enem letu, je naloga izvrševalnega odbora, da razširi organizacijo povsod, kjer je še ni. Konvencija mora najti sredstva, da se organizira naše ljudstvo na zapadu. Imamo tam nekaj krajevnih organizacij, ki so se same ustanovile, ko so rojaki čitali v listih o našem delovanju in uspehih. Seveda bodo težave kot so bile doslej, ker nimamo dovolj delavnih moči. Bodoča eksekutiva mora organizirati agitacijsko delo s potovalnimi govorniki in predavatelji. V centralnem odboru se je doslej vse delo opravljalo prostovoljno, toda v bodoče moramo skrbeti, da ima izvrševalni odbor svoj urad, v katerem bo vposlena stalna ena ali več oseb, ki bodo delale.

Organizacija je politična, toda politika se spreminja z vsakim dnevom in zato je treba računati z neštetiimi vprašanji in podrobnostmi, ki se lahko pojavijo vsak čas in na katere moramo biti pripravljeni. Vzemimo na primer samodoločevanje. Princip je sam na sebi lep, ali ko se pogledimo vanj in se vprašamo, kako se bo izvršilo samodoločevanje, nastane vse polno vprašanj. Samodoločevanje potem splošnega glasovanja je nemogoče, ako bodo stali za volile avstrijski žandarji in če bodo glasove šteli avstrijski okrajni glavarji. V tem slučaju mora priti dežela popolnoma pod neutralno pravico za čas glasovanja in nam bi bilo ljubše, da to pravo prevzame ameriška komisija. — Potem je vprašanje beneških Slovencev in Italijanov, ki živijo na Primorskem in v Dalmaciji; to vprašanje se mora rešiti pripravi za oba naroda in tukaj bodo nastale velike komplikacije. Dalje je vprašanje Trsta. Seveda bi želeli, da dobe Jugoslovani vse, kar je njihovega, toda Wilson je izjavil, da mora vsak narod imeti prost vstop do morja in vsled tega je Trst evropsko vprašanje kot narurna luka, od katerega so odvisni planinski Nemci in Českoslovaki ravno tako kakor Jugoslovani. — Nadalje je vprašanje zastopstva Slovencev in Hrvatov na mirovni konferenci. Avstrija jih ne bo dala niti sme zastopati, zato je treba skrbeti, da so v ta namen storjeni vsi potrebni koraki. — Potem je treba tudi gledati, da pridemo na kak način v zvezo z rojaki v sviri domovini, ki potrebujejo okrepčilo v svojem težkem položaju. Danja jim ne moremo poslati, toda lahko jim sporočimo, da delujemo za njihovo osvoboditev in bomo delali, dokler ne bodo svobodni in samostojni. To je samo nekaj primer, toliko podrobnega dela čaka našo organizacijo.

Kar se tiče skupnega dela, se uogode najde pot v ta narci. Do slaj nam pristaja Londonskega odbora sploh niso dali prilike za nedolžnem. Ko je prišlo do preiskave, niso mogli članom ničesar dokazati in vladni zastopnik je povedal Keržetu, da je moral obtožence prositi odpustitja.

Marušičeva stranka vedno vpije po slogi, sama noče popustiti niti pike, od nas pa zahteva, da se jim pridružimo brezpogojno in enpljamo za njimi kot otroci. Če ima dr. Marušič kaj konkretnega, ga bomo poslušali in razpravljali o njegovih predlogih, drugače ga pa ne maramo poslušati. Borili se bomo sami po začetni poti, dokler ne bo ves svet demokratičen.

Kristan je dejal, da je S. R. Z. v enem letu svojega obstanka doživelo tak uspeh, s kakršnim se ne more ponašati nobena slovenska organizacija v Ameriki. Zdrženje se je krepko razvilo iz ljudstva in organizacija predstavlja največji del slovenskega naroda v Združenih državah. Ker je bil uspeh tako velik v enem letu, je naloga izvrševalnega odbora, da razširi organizacijo povsod, kjer je še ni. Konvencija mora najti sredstva, da se organizira naše ljudstvo na zapadu. Imamo tam nekaj krajevnih organizacij, ki so se same ustanovile, ko so rojaki čitali v listih o našem delovanju in uspehih. Seveda bodo težave kot so bile doslej, ker nimamo dovolj delavnih moči. Bodoča eksekutiva mora organizirati agitacijsko delo s potovalnimi govorniki in predavatelji. V centralnem odboru se je doslej vse delo opravljalo prostovoljno, toda v bodoče moramo skrbeti, da ima izvrševalni odbor svoj urad, v katerem bo vposlena stalna ena ali več oseb, ki bodo delale.

Organizacija je politična, toda politika se spreminja z vsakim dnevom in zato je treba računati z neštetiimi vprašanji in podrobnostmi, ki se lahko pojavijo vsak čas in na katere moramo biti pripravljeni. Vzemimo na primer samodoločevanje. Princip je sam na sebi lep, ali ko se pogledimo vanj in se vprašamo, kako se bo izvršilo samodoločevanje, nastane vse polno vprašanj. Samodoločevanje potem splošnega glasovanja je nemogoče, ako bodo stali za volile avstrijski žandarji in če bodo glasove šteli avstrijski okrajni glavarji. V tem slučaju mora priti dežela popolnoma pod neutralno pravico za čas glasovanja in nam bi bilo ljubše, da to pravo prevzame ameriška komisija. — Potem je vprašanje beneških Slovencev in Italijanov, ki živijo na Primorskem in v Dalmaciji; to vprašanje se mora rešiti pripravi za oba naroda in tukaj bodo nastale velike komplikacije. Dalje je vprašanje Trsta. Seveda bi želeli, da dobe Jugoslovani vse, kar je njihovega, toda Wilson je izjavil, da mora vsak narod imeti prost vstop do morja in vsled tega je Trst evropsko vprašanje kot narurna luka, od katerega so odvisni planinski Nemci in Českoslovaki ravno tako kakor Jugoslovani. — Nadalje je vprašanje zastopstva Slovencev in Hrvatov na mirovni konferenci. Avstrija jih ne bo dala niti sme zastopati, zato je treba skrbeti, da so v ta namen storjeni vsi potrebni koraki. — Potem je treba tudi gledati, da pridemo na kak način v zvezo z rojaki v sviri domovini, ki potrebujejo okrepčilo v svojem težkem položaju. Danja jim ne moremo poslati, toda lahko jim sporočimo, da delujemo za njihovo osvoboditev in bomo delali, dokler ne bodo svobodni in samostojni. To je samo nekaj primer, toliko podrobnega dela čaka našo organizacijo.

Kar se tiče skupnega dela, se uogode najde pot v ta narci. Do slaj nam pristaja Londonskega odbora sploh niso dali prilike za nedolžnem. Ko je prišlo do preiskave, niso mogli članom ničesar dokazati in vladni zastopnik je povedal Keržetu, da je moral obtožence prositi odpustitja.

Marušičeva stranka vedno vpije po slogi, sama noče popustiti niti pike, od nas pa zahteva, da se jim pridružimo brezpogojno in enpljamo za njimi kot otroci. Če ima dr. Marušič kaj konkretnega, ga bomo poslušali in razpravljali o njegovih predlogih, drugače ga pa ne maramo poslušati. Borili se bomo sami po začetni poti, dokler ne bo ves svet demokratičen.

Kristan je dejal, da je S. R. Z. v enem letu svojega obstanka doživelo tak uspeh, s kakršnim se ne more ponašati nobena slovenska organizacija v Ameriki. Zdrženje se je krepko razvilo iz ljudstva in organizacija predstavlja največji del slovenskega naroda v Združenih državah. Ker je bil uspeh tako velik v enem letu, je naloga izvrševalnega odbora, da razširi organizacijo povsod, kjer je še ni. Konvencija mora najti sredstva, da se organizira naše ljudstvo na zapadu. Imamo tam nekaj krajevnih organizacij, ki so se same ustanovile, ko so rojaki čitali v listih o našem delovanju in uspehih. Seveda bodo težave kot so bile doslej, ker nimamo dovolj delavnih moči. Bodoča eksekutiva mora organizirati agitacijsko delo s potovalnimi govorniki in predavatelji. V centralnem odboru se je doslej vse delo opravljalo prostovoljno, toda v bodoče moramo skrbeti, da ima izvrševalni odbor svoj urad, v katerem bo vposlena stalna ena ali več oseb, ki bodo delale.

Organizacija je politična, toda politika se spreminja z vsakim dnevom in zato je treba računati z neštetiimi vprašanji in podrobnostmi, ki se lahko pojavijo vsak čas in na katere moramo biti pripravljeni. Vzemimo na primer samodoločevanje. Princip je sam na sebi lep, ali ko se pogledimo vanj in se vprašamo, kako se bo izvršilo samodoločevanje, nastane vse polno vprašanj. Samodoločevanje potem splošnega glasovanja je nemogoče, ako bodo stali za volile avstrijski žandarji in če bodo glasove šteli avstrijski okrajni glavarji. V tem slučaju mora priti dežela popolnoma pod neutralno pravico za čas glasovanja in nam bi bilo ljubše, da to pravo prevzame ameriška komisija. — Potem je vprašanje beneških Slovencev in Italijanov, ki živijo na Primorskem in v Dalmaciji; to vprašanje se mora rešiti pripravi za oba naroda in tukaj bodo nastale velike komplikacije. Dalje je vprašanje Trsta. Seveda bi želeli, da dobe Jugoslovani vse, kar je njihovega, toda Wilson je izjavil, da mora vsak narod imeti prost vstop do morja in vsled tega je Trst evropsko vprašanje kot narurna luka, od katerega so odvisni planinski Nemci in Českoslovaki ravno tako kakor Jugoslovani. — Nadalje je vprašanje zastopstva Slovencev in Hrvatov na mirovni konferenci. Avstrija jih ne bo dala niti sme zastopati, zato je treba skrbeti, da so v ta namen storjeni vsi potrebni koraki. — Potem je treba tudi gledati, da pridemo na kak način v zvezo z rojaki v sviri domovini, ki potrebujejo okrepčilo v svojem težkem položaju. Danja jim ne moremo poslati, toda lahko jim sporočimo, da delujemo za njihovo osvoboditev in bomo delali, dokler ne bodo svobodni in samostojni. To je samo nekaj primer, toliko podrobnega dela čaka našo organizacijo.

bene skupno delo. Marušič se čuti ujaljenega, ker mu je bila odzeta beseda, ko je govoril skoraj poldrugo uro; naj bo prepričan, da smo mu dali dovolj svobode govora. Na njihovih shodih in zborovanjih sploh ne dobimo niti besede. Bodoči izvrševalni odbor S. R. Z. naj gleda, da se najde pot za skupno delo.

Delati moramo tudi z ameriško vlado, kajti boj Amerike je tudi naš boj. Priti moramo v tesne stike z uradnim Washingtonom, da jim pojasnimo, kako stoji stvar. Eksekutiva je že izvolila dva člana, ki imata iti v Washington, ali vsled omejenega časa nista mogla še oditi.

Bilo bi dobro, da konvencija pooblasti deputacijo, ki naj gre v Washington in pouči vlado o čisti resnici. Do zdaj so tam govorili samo neki nasprotniki in sicer tako da so nas tofili, toda vsaka njihova tožba je padla v vodo. Ameriška vlada mora biti vskrat za vselej prepričana, da deluje S. R. Z. za zmago Amerike z vsemi danimi silami. Naši člani so povsod skrbeli za prodajanje zadofidne svobode in vojnovarovalnih znamk, nabirali so za Rdeči križ in kar je glavno, povsod je pričel izginjati duh avstrijskega podložništva, kjerkoli se je ustanovila naša krajevna organizacija.

Po končanem izjavljanju je br. Kristan predložil sledečo

resolucijo:

Draga konvencija Slovenskega Republičanskega Združenja, potrjuje temeljna načela organizacije, poziva izvrševalni odbor, da stori vse, kar je potrebno za razširjanje ideje demokratičnega zedinjenja Jugoslovancev na podlagi samodoločevanja in za poglobitev republičanske ideje. Zlasti pa naj izvrševalni odbor

a) vsem stalni urad, da bo mogoče čim točneje opravljati vsa dela, ki jih nalaga program organizacije in časovne potrebe;

b) po možnosti pomnoži izdajanje Slovenian Review;

c) stori vse potrebno za natančno informacijo ameriške vlade o jugoslovanskem vprašanju in o namenu in delu S. R. Z.

d) razširi agitacijo po doslej nedostopnih naselebinah s prirejanjem shodov, kolikor mogoče v večjih turah po razmerju sredstev, ki so na razpolago;

e) izdaja popularne brošure, ki naj pouče narod tudi o podrobnosti problema, za katerega se organizacija bojuje.

Konvencija poziva Slovence v Združenih državah, naj se, v tolikor se to še ni zgodilo, pridružijo v S. R. Z. in pomagajo načelom organizacije do zmage, ter naj jo gmotno podpirajo, da ji omogočijo plemenito delo za osvoboditev naroda in demokracijo.

Obenem poziva konvencija vse Slovence, da naj tudi nadalje z vsemi močmi podpirajo br. Zedinjenih držav za zmago demokracije in poraz avtokracije, vpoštevajoč, da je njih boj tudi naš boj in njih zmaga naša zmaga.

Resolucija je bila sprejeta soglasno z dodatkom br. Kerže, da se poleg ameriške vlade pouče tudi vse zavezniške vlade o položaju Jugoslovancev in inženir delu.

Republičanska ideja med Hrvati in Srbi.

Na vrsto je prišel referat br. Godine, ki je poročal o razširjanju republičanske misli med ameriški Hrvati in Srbi. Styar gre počasi, ali sigurno napreduje. Slovenci bomo skrbeli z vsemi silami, da jim pomagamo organizirati republičansko združenje. Upati je, da bodo na bodoči konvenciji zastopani tudi ostali Jugoslovani. Zanimanja med Hrvati in Srbi je dosti.

Br. Godina je omenil tudi, kako neomnožni so bili napadi na njegovo osebo v monarhističnih listih, češ da je avstrijski agent. On je avstrijski državljani in še v starem kraju je bil preganjan zaradi bojev proti avstrijski vladi.

Na koncu svojega poročila je br. Godina predložil resolucijo, ki bo priobčena v zapisniku, kadar bo pripravljen za objavo.

Resolucija je bila sprejeta soglasno.

Vredno je tudi omeniti, da je v tem času prišla vest o porazu krfske deklaracije v Washingtonu. Br. Kerže je prečital vest z odra in delegatje so s silnimi ovacijami dali duška svojemu veselju vsled te lepe vesti.

Govorili so tudi mnogi delegatje k poročilom referentov.

(Dalje prihodnjič.)

VELIKA MANIFESTACIJA ZA JUGOSLOVANSKO FEDERATIVNO REPUBLIKO.

(Nadaljevanje s prve strani)

zdržena v svetovni zvezi svobodnih, demokratičnih narodov. Za te cilje zadržimo vse naše moči vsega proletarijata.

Po končanem Kokotovičevem govoru so nastopili prej omenjena periska društva in skupno pela pesem Morje Adrijsko. Imeli so samo eno skupno vajo, toda pesem so peli kljub temu dovršeno in močno je došel glas naših slavčkov po dvorani.

Za tem je nastopil Ivan Krešić iz New Yorka in hrvatskim jezikom. "Govorili in pisali so, je dejal Krešić, da nas ni. Ko so spoznali, da eksistramo, so rekli, da smo mi. Ko bo naša moč še večja, naša misel še bolj organizirana, bodo rekli, da smo "podniš". Mi pa jim hočemo dokazati, da smo močni, da nismo nič, da smo nositelji neumrjajoče ideje svobode in bratstva. Zarja naše moči že razbija temo in na njeno mesto prihaja luč svobode, svetloba dneva."

Milvaški pevski zbor Naprej je zapel pesem Na plan, nakar je nastopil tajnik okrajne organizacije za zapadno Pennsilvanijo, br. John Terčelj, ki je dejal, da naš cilj v Ameriki je pomagati našemu narodu do svobode, da pomagamo uničiti militaristične avtoritarne sisteme in dosežemo pogoje za mirno razvijanje vsem narodom. Narod, ki se sam ne bori za svobodo, jo ne bo nikdar dosegel, kajti svoboda se ne priušča na krožniku. Za pridobitev svobode je treba boja in mi ga moramo vršiti. Vršili ga bomo toliko časa, da bo sovražnik demokracije strl in potem bomo delovali za izpolnjevanje družbe ne z orožjem nego z znanostjo. Prvi pogoj za to pa je, da se zruši sistem, ki preprečuje človeštvu mirno delo.

Slovenska godba je zaigrala dve skladbi, nakar je nastopil polkovnik P. E. Holp, ki je s svojimi govornimi vzbujal med navzočimi mnogo smeha na račun kajzerja in kronanih glav. Povedal je tudi, da je čital v nedeljskih listih vest, da je Avstrija zaprosila za mir. In ona bo tudi dobila mir, ki bo tak o kakršnem ni nikdar sanjala. Burno odobravanje je sledilo tem besedam. Dejal je tudi, da ne verjame v gleslo, da mora biti človek s svojo državo, najsi jo njeno stališče pravo ali nepravo. "Jaz sem z državo le toliko časa, dokler smatram da je na pravem stališču. Kakor hitro zaide iz tega stališča, potem sem proti nji. Jaz sem za Ameriko, je dejal, ker je njeno stališče v tej boji pravo in mojega mnjenja je 110.000.000 njenih stanovnikov. Mi ne verjamemo v vladarje po božji volji, nego v ljudske vlade iz naroda za narod." To je večkrat povdaril in iz tega se jasno zrcali čim in "ljubezni" Amerikancev do kraljev in cesarjev.

Za Mr. Holpom je nastopil E. bin Kristan, eden neumornih delavcev za konstruktivno demokratično delo med Jugoslovani. Govoril je o ideji svobode, ki je združila vse demokratične frakcije našega naroda. Kdor je hotel svobodo, ta ni lele po osvoboditvi povedati, da zahteva svobodo. Toda med nami so ljudje, ki zahtevajo, naj vzamemo kralja, pa se bomo že potem z njim pobotali, kakš naj bo naša svoboda. Malo prej se je tu angleški govornik izrazil, da Američani ne marajo mladostnikov "po božji volji". Ali naj bomo mi v tem oziru slabši od Američanov. Silno se širi ideja svobode in razna poročila nam pripovedujejo, da celo škofje in visoki gospodje zahtevajo svobodo za svoj narod. To je dobro znamenje, ker dokazuje, kako silno je razširjena ideja demokracije med našim narodom. Njen močnejši val je moral najti odziv tudi pri tistih, od katerih včasih nismo niti najmanj pričakovali takih zahtev. Naše ljudstvo se hoče osvoboditi ene krone toda na njeno mesto ne bo postavilo nobene druge krone.

Jaz ne držim v Ameriko zaradi tega, ker živim v Ameriki, nego zaradi tega, ker ni imela še nikdar nobena država tako prav, kakor Amerika v tej vojni. Šla je v boj za našo svobodo ter samoodločevanja malih in velikih narodov. Zaradi tega želimo, da bi bila Amerika pri konferenci mednarodnih odločevalna. In repu-

blika, ki vodi ta boj, bo gotovo pomagala vsakemu narodu, ki želi pravo svobodo. Brzojav poročila, da je Avstrija naprosila za mir. Jaz bi jo bil pripravljen v tej želji podpirati pod enimi samimi pogoji, ki bi ga izrekla Avstrija: Mene ni več. (Burno in dolgotrajno ploskanje.) Na mirovno konferenco pa naj pošlje zastopnike vseh tistih narodov, ki živijo v mejah njene monarhije. Leto 1848 je pokazalo, da bi bila Avstrija lahko sree Evrope, če bi poslušala takratni glas ljudstva ter se preustrojila v federacijo narodov. Toda Avstrija ni razumela zgodovinske naloge in vsled tega je preživela svojo dobo. Adler je nekoč dejal, da naj Avstrija erke na gnojšču svetovne zgodovine. Tudi mi jo polagamo na to gnojšče, na katerem naj izpusti svoj zadnji zdihi. Razpad Avstrije je potreben, da preidemo od enega cilja k nadaljnjim ciljem za enakost, bratstvo in svobodo."

Zaključni govor je imel br. Jože Ambrožič iz Canonsburga, Pa. "Veliko idej se je že rodilo med našim narodom, je dejal govornik, toda med njimi je bilo mnogo kameleonskih. Toda ideja osvoboditve našega naroda je prišla iz naroda samega in ta ideja združuje razne frakcije za en skupen cilj osvoboditi naš narod. Trdimo, da je naša organizacija, toda naše organizacijsko delo se sme ustaviti preje, dokler ne bo zadnji kraljevaš v našem tabornu."

S tem se je zaključila ta velepomembna manifestacija slovenske demokracije, ki je dobila v zadnjo kontenecijo in nedeljsko manifestacijo značaj jugoslovanske demokracije. Delegatje, delegatkinje in drugi udeleženci so se razšli po raznih krajih Amerike, da nadaljujejo započeto delo. Videli so uspehe enoletnega dela, ki je prekosilo vsa pričakovanja. To je uspeh čiste ideje, za katero so delovali naši zastopniki in agitatorji iz čistih nagibov. Započeto delo se bo nadaljevalo in krog pristašev in borec se bo širil toliko časa, da bo obsegal maso vsega jugoslovanskega ljudstva, kajti ideja svobode je neumrjajoča in nepremagljiva.

VESTI Z BOJIŠČA.

(Nadaljevanje s prve strani)

REZULAT VELIKE AMERIŠKE ZMAGE.

Ili in pol od nemške meje, in v okoliših Mars-la-Toura se Nemci uničujejo v smeri proti Amanvillersu, ki se nahaja kakih šest milj od zunanjih utrd Metza. Ameriška armada se nahaja na zgodovinskih tleh, na katerih so se vršile najhujše bitke v prusko-francoski vojni leta 1870-71.

Ameriška kavalerija prodira unikajočini se zadnjimi sovražnimi stražami, medtem ko drugi oddelki konjenice čedijo osamljene gnezda nemških partij v zadnjo ameriške fronte.

Francija nima dovolj besed, s katerimi bi v polni meri izrazila čuvstva, ki jo navdajajo v pričo sijajne zmage ameriške armade. Pariški listi so polni slovespevov do ameriških junakov. "Petit Parisienne" piše: "Ameriška armada je izvojevala prvo veliko ofenzivo, ki pa ni zadnja. Nemci se zdaj lahko prepričajo, da morajo računati s hrabriimi, entuziasmičnimi in drzovitimi četami."

(Nadaljevanje s prve strani)

svetlih škornjih, kakor da je bil pripravljen na vjetništvo. Ko so prišli Američani, je oddal sabljo nakar so tudi njegovi častniki odložili orožje.

Ameriška armada je še deset milj od Metza in štiri milje od najbližje zunanje utrdbe Sommy. Okrog Metza se namreč nahaja dvojni obroč notranjih in zunanjih fortifikacij. Zunanje utrdbe so že pod ognjem ameriških in francoskih topov.

AMERIŠKE IZGUBE.

Washington, 15. sept. — Včeraj je bilo objavljenih 256 imen. Izgube: 23 mrtvih v boju, 65 jih pogrešajo, 139 je težko in 15 je neznano kako ranjenih, pet jih je umrlo za ranami in šest vsled bolezni, dva sta pa smrtne pose-

Čestitka predsednika Wilsona.

Washington, 15. sept. — Predsednik Wilson je poslal generalu Pershingu sledečo brzojavko: "Sprejmite moje najgorkejšee čestitke na sijajnih uspehih armade pod vašim poveljništvom. Fantje so izvršili, kar smo pričakovali od njih, in izvršili so na vsega občudovanja vreden način. Ponosni smo nanje in njih poveljnika. Prosim, izročite vsem mojo zahvalo in čestitke."

Novi nemški porazi v Flandriji in Flandriji.

London, 15. sept. — Angleške čete so včeraj porazile nemške protinapade okrog Gouzeaucourta in osvojile nove postojanke v bližini Havrinecourt, zapadno od St. Quentin. Na flandrijski fronti so britiške čete okupirale Auchy v okoliših La Bassee.

Pariz, 15. sept. — Francozi so včeraj izvršili nove napade med rekama Aisne in Allette na gozd St. Gubain, ki je zadnja obrambna točka pred Laonom. V teh operacijah so Francozi vjeli 1800 Nemcev. Sovražnik se je pričel umikati tudi severno od Verduna.

Nemci se pripravljajo za izpraznitev Alsacije.

Washington. — "Mulhausen Tageblatt" v nemški Alsaciji piše: "Prebivalstvo v Alsaciji je silno vznemirjeno vsled ameriške ofenzive in boji se topov, ki bodo menda vsak čas razbijali naša mesta. Celotno ljudje v višjih krogih se tresejo kakor otroci, kadar poslušajo povesti o strahovih. Vprašanje o izpraznitvi Mulhausena in vse Alsacije je zopet na dnevnem redu in govori se tudi, da so že storjeni koraki za izpraznjevanje velike vojvodine Badenske do Friburga."

Razno iz inozemstva.

Velik strah v Nemčiji.

Rotterdam. — "Koelnische Zeitung" piše, da je položaj Nemčije zdaj slabši kakor je bil kdaj v zgodovini. "Ves svet je proti nam" — piše ta list — "nič nam ne pomaga, če tudi zamerimo izpraznitev Belgije."

Nemški listi tudi niso zadovoljni s kajzerjevim govorom v Kruppovih tovarnah. "Muenchener Nachrichten" pravijo, da se ne bodo bodoči zgodovinarji dosti ozirali na kajzerjevo tolmačenje vojne. "National Zeitung" pa piše: "Zdaj ni več časa za sladke besede, pa če prav prihajajo iz kajzerjevih ust." Zelo smekno je poročilo nemškega vojnega stana, ki se glasi, da so "nemške čete že davno nameravale izprazniti st. mihielsko zagazdo in zdaj se je to izvršilo brez ozira na ameriško ofenzivo". Vojni stan pa ne more pojasniti Nemcem, kako je to, da so pri "prostovoljni izpraznitvi" Američani vjeli toliko mož.

Nemški polk se je uprl.

Amsterdam. — "Telegraaf" ima poročilo, da se je 31. m. n. uprl 25. nemški polk v Kolnu. Ko je bilo vojakom ukazano, da morajo zasedati vlak, ki jih odpelje na zapadno bojišče, se se možje uprli in niso hoteli iti na vlak. Poveljnik je tedaj zapovedal drugemu polku, da naj punitarje spravi na vlak, toda drugi polk ni hotel nastopiti s silo proti rebelam. Nato je poveljnik poklical na pomoč domobrancel v mestu, ki so organizirani skoraj iz samih dečkov. Ti so napadli rebelne in vnel se je boj, v katerem je enajst domobrantskih fantičev obležalo mrtvih in mnogo ranjenih.

Madžari in Rumunci na zapadni fronti.

Z ameriško armado v Franciji, 12. s. ept. — Avstro-ogrski čete, ki so se pred kratkim pojavile na fronti v okoliših Woervra, linajo prokletno malo veselja za boj na zapadnem bojišču. Neki avstrijski vojak, ki je pred kratkim dezertiral na ameriško stran fronte, je povedal, da njegovi tovariši malokdaj streljajo proti Američanom in najraje vidijo, da so čimprej vjeti. Dalje je dejal, da je med njimi 80 odstotkov Madžarov in Rumuncv iz Sedmograškega. Slovanskih polkov se menda ne upajo poslati na zapadno bojišče.

Jetika kosi Italijane v avstrijskem vjetništvu.

Pariz. — Uradniki Rdečega križa, ki so prišli iz Švice, poročajo, da utare vsak teden povprečno 30.000 Italijanov, ki so vjeti okoliroma internirani v Avstro-Ogrski. Največ jih umre vsled jetike in gladi.

Ženska na nemškem eroplanu.

Z ameriško armado v Franciji, 12. sept. — Ko so ameriški avliatiki pred nekaj dnevi zrušili nemški eroplan, so našli v mrtvih krmarju — žensko, oblečeno v moški uniformi. To je prvi slučaj, da Nemci vposlujejo ženske na svojih vojaških eroplanih.

Ameriške vesti.

PREMOGOVNIŠKI OPERATORJI ZBORUJEJO.

Terre Haute, Ind. — Na povabilo Evans Woollena, kurivnega upravitelja za državo Indiano, so se sešli na konferenci premogovniški operatorji iz te države, da razpravljajo o važnih zadevah, ki se tičejo premogove produkcije.

ŽENA, POMOČNICA BANDITOV.

Chicago, Ill. — Moderni banditje, ki se vozijo v avtomobilih, imajo sedaj plavaloso banditko, da jim pomaga pri roparskih napadih.

Banditje so oropali par salinov in nekaj pasantov na ulici. Medtem, ko so banditje praznili žepne svojim žrtvam in registre za gotovino v salunih, je plavalas banditka sedela v avtomobilu, da ga požene po izvršenem roparskem činu.

RAZPRAVE V DAVČNI PREDLOGI.

Washington, D. C. — V zbornici se vrše razprave o davčni predlogi, medtem so pa voditelji v zbornici sklenili in se dogovorili med seboj, da pravo delo prične šele v petek. Priporočati hočejo zbornici, da sprejme sugestije zakladniškega tajnika, ki priporoča, da so imetelji zadolžne svobode oproščeni davka, če so kupili določeno vsoto drugega in tretjega posojila in če kupijo določeno vsoto četrtega posojila svobode.

Mr. Kitchin, vodja demokratske večine v zbornici, čeni, da bo ta oprostitve davka znižala davčne dohodke za \$5.000.000. Rekel je, da ne nameravajo revidirati predloge, da nadomestijo to izgubo za davčno blagajno. Davčni odsek se je pečal s priporočilom zakladniškega tajnika v sredo in je sklenil da zaslži zakladniškega podtajnika večrtke.

Davčni odsek priklanja, da bo priporočilo zakladniškega tajnika sprejeto v petek.

\$50.000.000 V PODPORO FARMARJEV.

Washington, D. C. — Senator Sheppard iz Texasa je predložil senatu predlogo, v kateri priporoča, da kongres dovolji farmarjem \$50.000.000 v pomoč, ki so trpeli vsled suše.

Slabotni ljudje

potrebujemo večkrat kako krepilo, predno se jih prime bolezen za trdno in predno se ni prezgodaj. Vi potrebujete torej toniko, ki bo utrdila vas vaš telesni sestav. Ne odlašajte torej. Nikdar vam ne bo žal, ako poskusite

Severa's Balsam of Life

(Severa's Življenski balzam). To zdravilo je znano, kot izborna tonika in pravo zdravilo v slučaju če ste zabasani, če ne morete prebavljati, če vas tare mrzlica, če ste v obli slabotni ali če imate neprimite na jetrih. Mi priporočamo to zdravilo vsem, osobito postaršim in slabotnim osebam. Poskusite ga. Cena 50 centov v vseh lekarnah.

NAZNANILO.

Greensburg, Pa. — Naznanjamo članstvo družtev S. D. P. Z. J. S. K. J. in S. S. P. Z. v okoliših Greensburga, Pena, da smo prejeli naročeno zastavo in druge stvari od g. Ivana Pakja. Vpoštevajoč sklep zadnje izredne seje pozivam člane in članice gori omenjenih družtev na izredno sejo v soboto dne 21. septembra ob 6. zvečer, ki se bo vršila v dvorani Mrs. Mary Mihve na Heidenville. Na dnevnem redu bo več zadev, katere bomo morali rešiti glede zastave. Ker bo seja važna, vas pozivljamo na polnoštevilno udeležbo. — Odbor.

Slovenska Narodna

Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1894.

Inkorp. 17. junija 1907 v drž. Illinois.

GLAVNI STAN: 2667-69 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

UPRAVNI ODBOR:

Predsednik: John Vogrič, box 290, La Salle, Ill.
I. Podpredsednik: J. Bratkovič, R. F. D. 4, box 56, Girsac, Kans.
II. Podpredsednik: Jofef Kuhelj, 9323 Ewing Ave., So. Chicago, Ill.
Tajnik: John Verderbar, 2708 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
Blagajnik: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Cleora, Ill.
Zapisnikar: John Molek, 4008 W. 21st St., Chicago, Ill.

NADZORNI ODBOR:

Jože Ambrožič, box 361, Canonsburg, Pa.
Paul Berger, 741-1st St., La Salle, Ill.
F. S. Tauscher, 674 Alcoa Ave., Neoksprings, Wyo.

POBODNI ODBOR:

Anton Hraat, box 140, Canonsburg, Pa.
Jože Hadlič, box 432, Smithton, Pa.
Rudolf Pieteršek, box 438, Bridgeville, Pa.
Jakob Miklavčič, L. Box 3, Willow, Pa.
M. Petrovič, 14815 Hale Ave., Collinwood, O.

UREDNIK PROSVETE:

Jože Kavertak.

VARNOSTNI KRAVNIK:

F. J. Kora, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
VSE DENARNE ZADEVE IN STVARI, ki se tičejo gl. upravnega odbora in S. N. P. J. naj se pošiljajo na naslov: JOHN VERDEBAR, 2667-69 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
PRITOŽBE GLEDNE GENERALNEGA POSLOVANJA se pošiljajo na naslov: JOŽE AMBROŽIČ, box 361, Canonsburg, Pa.
Pritožbe preprijave vsebine, ki sta jih rešili prvi in drugi instanca, se pošiljajo na naslov: ANTON HRAAT, box 140, Canonsburg, Pa.
VSI DOPISI, razprave, slaki, samostojni itd. se "Prosveta" se pošiljajo na naslov: UREDNIŠTVO "PROSVETE", 2667-69 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
VSE UPRAVNIŠKE STVARI, narodna, oglas, se pošiljajo na naslov: UPRAVNIŠTVO "PROSVETE", 2667-69 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
V korrespondenci s tajništvo S. N. P. J., uradničev in upravljalcev "Prosvete" se rabite imen uradnikov, marveč napisite naslov, ki je na naslovi, ako želite, da bo vsaka stvar hitro rešena.

RADA BI IZVEDELA

za mojo prijateljico Ana Zalar, podomače Bovha od Sv. Vida nad Cirkulico. Ujjudno prosim cenjene rojake in rojakinje, če kdo ve za njeno sedanji naslov, naj mi ga naznani ali pa naj se mi sama prijavi. Moj naslov je: Josef Hriber, P. O. Box 216, Rock Springs, Wyo. (4x)
(Sept. 16.—17.—18.—19.)

NAPREDEK

"Prosveta" piše za blagostanje ljudstva. Ako se strinjate s njenimi idejami, podpirajte trgovce, ki oglašajo v Prosveti. — V zalogi imam vse za vsakdanje potrebščine po zmerni ceni.

ANTON KORNIC,
Hermnia, Pa.

POTREBUJEMO

Kuharje za mala naročila.

Zenske za delo v kuhinji.

Zensko za ribanje povod.

Postrežke.

Dobra plača.

Deveturno delo.

Stalno.

Zglasite se pri

CHILDS DINING HALL COMPANY,

Park Bulding,

Fifth Ave.,

Pittsburgh, Pa.

Prof. Dr. Mullin

KRAVNIK — SPECIALIST ZA SLOVENCE

411-4th Avenue
(NA SPROTI POSTE)
Pittsburgh, Pa.

SLABOTNA POMOČNA S I SANKI.

Stari in izkušeni zdravnik, s 35 letno prakso. Zdravi spolne in hitro vse bolezni, pljuč, ledvic, obli, tiganje, nervoznost, hrva bolezen, kakor tudi druge bolezni moških. Odravi vsako bolezen katero prevzame v svoje okrb. Uporablja najbolje evropske, ameriške in ostalih delov sveta zdravila. Nje cene. Nasvet brezplačno. Teden pregled popolnoma jamčen. Pri mozi se zdravi velike številu Slovencev. Uradne ure od 9. jutraj do 8. zvečer, ob nedeljah samo od 10. do 2. popoldne.

POZOR ROJAKI!

Delniška družba ustanovljena in inkorporirana po zakonih države Illinois, THE BERTOLINI MOTOR CARBURETOR COMPANY, je prišla izdelovati stroj za automobile in motorna koleca itd. kjer se uporablja KARBET mesto gasolina. En funt karbita nadomestuje tri galone gasoline in stane le TRI CENTE. Stroj je zelo dobičkosen in pomeni za delničarje gotov dobiček. Delnice so na prodaj pri rojaku kateri je tudi lastnik pri podjetju kjer je kupilo večje število rojakov delnice. Delnice se prodajajo po \$10.00 vsaka. Delnice in vsa pojasnila o tem se dobe pri rojaku ANTONU KREWIN, 337 Marshfield Ave., Chicago, Ill.

NEW RIVER COMPANY POTREBUJE

125 rudarjev in 25 delavcev za delo pri koksovih pečeh.

Ta družba ima 15 rudnikov v okraju New River, kjer se koplje brez dimni mehki premog, katerega se smatra za nujno potrebne za zmago vojne. Premog je mehek in je visok 4 do 6 čevljev. Dobre življenske razmere so v tem okraju. Tu so dobre šole in cerkve. Mi imamo vedno C. & O. in Virginia železniške vozove na razpolgo in valed tega je dovolj dela za vsak dan. Vse premogarje ki delajo druga dela, ne za vojno potrebna, se želi, da pričnejo s kopanjem premoga in tako pomagajo vladi. Pišite ali pa se osebno zglasite pri: NEW RIVER COMPANY, McDONALD, W. VA., ali pa u. S. Employment Uradu.

DOPISI.

Shod Hrvatskega Republičanskega Udruženja.

Chicago, Ill. — V petek, dne 13. septembra zvečer se je vršil v Narodni dvorani shod H. R. U. Dvorana je bila napolnjena do zadnjega kotička. Predsednikom je bil izvoljen P. Kokotović in glavni govornik je bil E. Kristan. Kaj je govoril, tega ne bom poročal, kajti razume se, da je govoril v istem smislu, kot na shodih SRZ. Lahko pripomnim, da je bil njegov govor skozinazov zanimiv, toda zanimiva je bila tudi avdijska. Govornika so ves čas motili z medklicami in predsednik je imel silno veliko truda pomirjati razburjene duhove. Navzoča sta bila dva srbska oficirja, drugi njih pa je bilo še kakih šest drugih ljudi, ki so vedno vpadali govorniku v besedo. Njihov nastop je bil tako smešen, smešen zato, ker vedno in vedno govore, kako silno ljubijo demokracijo, toda če hoče ljudstvo na shodu izreči svoje mnenje, mnenje v prilog prave demokracije, tedaj se pokaže demokracija naših prijateljev v zelo čudni luči. Častnika sta seveda vedela, da je to shod H. R. U. na katerem se seveda ne bo navduševalo za monarhijo. Če pa bo navdušenje za monarhijo, tedaj ga tudi za jugoslovansko federativno republiko ne dopustimo. Častnikoma kakor tudi tistim par ljudem, ki so zvedeli okoli njih, se je poznalo, da ne razumejo jugoslovanskega vprašanja drugače, kot iz krfske deklaracije. Da se dva oficirja kraljevine Srbije navdušujeta za monarhijo, je nekaj razumljivega. V to deželo sta prišla agitirati za pridobivanje prostovoljcev za srbsko armado in vlada gotovo ni poslala semkaj takih častnikov, ki bi agitirali za republiko, kajti taka agitacija je lahko tudi v Srbiji "veležadajništvo. Gotovo nima nihče nič proti temu, da uradne osebe ene države govore v smislu vladne politike njihove države. Toda nastopati na tako neotesan način, kot je nastopal poseben oficir, to presega že meje dostojnosti. Nikakor pa nesmete misliti, da so imeli ti ljudje za seboj večino udeležencev. 90 odstotkov udeležencev je z burnim ploskanjem in z glasnim zgranzanjem nad provokatorji dokazovalo, da soglašajo s programom Hrvatskega republičanskega udruženja, ki zastopa isto stališče, kakor SRZ. Poleg monarhistov pa je bilo na shodu tudi nekaj radikalcev, ki so stali silno silno učene medklice, tako silno učene, da jih niti sami ne razumejo, in kar je najžalostnejše, jih nikdar razumeli ne bodo. Čul sem precejšnjo število njihovih medklic, ki niso bili drugega, kot kup konfuzij. En še mlad in precej modan fant in seveda zelo velik "radikalec" je stal pri vratih, menda zato, da v slučaju kak nevarnosti kar najhitreje odnese krače. Ta fant je čutil za se-

liko nasladi delati razne medklice, kar mu je že prišlo na misel. Enkrat je tudi vprašal, zakaj Kristan ne odide na fronto. Govornik mu je sarkastično odgovoril, da je fant, ki je stavljal to vprašanje še mlad, zakaj torej on ne odide na fronto. Burno ploskanje je sledilo temu odgovoru, toda fant ni to nič izpametovalo.

Ko je govornik končal, so se priključili za besedo en srbski častnik, I. Krešić, Kovačević, Lučić, J. Judnić in Zornik. Častnik je prišel zelo razburjen na tribuno in kričal, da se jugoslovansko vprašanje rešuje na fronti, in da je na solunski fronti mnogo tisoč jugoslovanskih prostovoljcev, ki se na edino pravi način bore za "ujediničenje Jugoslovana". Smešil je delovanje SRZ, in še je tako daleč, da je Slovenec imenoval "kukavice", kar je pozneje obžaloval in tajil, da se sploh ni tako izrazil. Še predno je končal, je bil pri govorniku Jože Zavertnik starejši in visokega gospoda podučil, kako se govori o Slovencih, če hočemo biti prijatelji. Oficir je spoznal, da ga je polomil, pa je dejal, da ni mislil tako hudo in potem hotel zvrzati krivdo na Kristana, češ, da on napada Srbe. Tudi ta opazka je bila zelo slabo zadeta. I. Krešić iz New Yorka, ki je bil dolgo časa urednik "Hrvatskega Svijeta" (sedaj "Jugoslovanskega Svijeta") je dejal, da se čudi in da ne razume nastopa nekaterih prisotnih. "Voditelji so preje vedno povdarjali, da je potrebno slišati tudi narodni glas. Ko pa je ta narod pripravljen tudi spregovoriti, tedaj jim to branijo, ter jih provokirajo v imenu demokracije! Jaz vas ne razumem in ne razumem" je dejal Krešić in njegovega mnenja je bilo 90% udeležencev. Končno je Krešić pozival navzoče, naj prične že enkrat z aktivnim delom, naj se prične s propagando za jugoslovansko federativno republiko. Ureditnik "Radniških Novin" Lučić je tudi govoril o potrebi trdne, demokratske organizacije Jugoslovancev, ki bo pomagala demokraciji v njenem boju in ki bo stala na straži za pošteno, demokratsko rešitev jugoslovanskega vprašanja. Kovačević, ki je pobegnil iz Avstrije tekom te vojne, je povedal nekaj slučajev iz vladajočih razmer na Balkanu in v Avstro-Ogrski. Kovačević je dejal: "Nadim o londonskem odboru, da ni deloval za zedinjenje Jugoslovancev. Londonski odbor je deloval za zedinjenje Hrvatov, Srbov in Slovencev in za odep od Avstrije ves čas od začetka vojne in za to mu dam priznanje. Obsojam ga pa, ker je ta londonski odbor mislil, da se to doseže edinole s pomočjo kraljevine Srbije v monarhiji na podlagi krfske deklaracije. Zato je treba sedaj ljudstvu spregovoriti svoje želje, treba je, da se organizira. To je bil smisel Kovačevićevega govora. Judnić je pripovedoval, da je organizacija SRZ ljudska organizacija, da je bila zgrajena od zdoj gori, ne pa od zgoraj nav-

zdoj. Zornik, delegat SRZ iz Pensylvanije je opozarjal srbskega častnika, ki je govoril pred prejšnjimi govorniki, da Slovenci store vse, da delujejo na vseh poljih, da so sinovi našega naroda tudi na francoskih bojiščih. Dejal je da ima družino, da je precej v letih, toda kadar ga bo demokracija potrebovala za borbo z orožjem v rokah, se ne bo branil pozivu, nego odšel v boj za principe demokracije.

Govorniku Kristanu so bila stavljen razna vprašanja srbski častnik ga je naprimer vprašal, kaj je že kralj Peter naredil za srbski državi. Neki "radikalec" je spravil skupaj eno mešanico, katero je nazval vprašanje. Mešal pa je o industrijah ali politični republiki. Neka drugačica je vpraševala govornika, kaj on misli o postopanju zaveznikov v Rusiji. Več takih vprašanj bi lahko naštel, toda ni potrebno tratiti časa. Lahko pa konstatiram, da so bila razen mogočih enega vsa vprašanja stavljenjena zato, da se razjasni kar jim je nejasnega, nego zato, da nekateri stresajo svoje neslanosti.

Srbskemu častniku je Kristan odgovoril, da so tu ne gre za osebe, da tu ni važno, kaj je kralj Peter storil dobrega ali slabega srbskemu narodu, nego tu se gre med dvema principoma. Mi se ne borimo proti osebi kralja Petra, nego za princip, katerega zastopamo. Vpraševalec o industrijah ali politični republiki je odgovoril, da je vsaka forma države politična. Pojasneval mu je, da se ne more delati skokov, nego bi on kot socialista moral biti zadovoljen, če dosežemo demokratsko republiko kajti potem mu bo tudi mogoče uspešneje agitirati za socializem. Odgovarjal mu je stvarno, kakor zna le Kristan, toda fant in okoli njega še štirje drugi so se smejali in upli: "Živel boljševiki". Pri tem so delali še bedaste opazke in če si jih o pazoval, si vidiš v njih prave ali ke ljudi brez možganov. Tako so se enkrat srečali monarhisti in skrajni "radikalec" v boju proti ljudem, ki verjamejo v realnost, konstruktivno delo, ki računajo z razmerami kakorvne so. Tu pa so zopet ljudje, navdahnjeni s frazami, ki čakajo industrijalne republike, ki zahtevajo, da se jih naziva internacionalce, to da koder so vslužbeni, oblastni, nabornim uradom, itd., pa sramljivo priznavajo, da so Hrvati in Srbi in nekateri so svojo internacionalno narodnost pobarvali z "avstrijsko narodnostjo." Resni in razumni hrvatski in srbski sadrugi pa spoznavajo demagogično taktiko frazastih internacionalcevalcev, ki so internacionalci samo takrat, kadar je treba razbi-jati kako delo, konstruktivna dela drugih, ne pa dela monarhistov, nego delo jugoslovanske demokracije, ki deluje na to, da se jugoslovanskim narodom dajo pogoji za svobodno razvijanje na kulturnem, političnem in gospodarskem polju. Tako delo je po mnenju radikalcev treba razbi-

jati, kajti to bo, o groza, burbozna republika. Mi pa hočemo industrijalno svetovno republiko, nič manj. Tako postopajo ljudje, ki opajajo s frazami, ki mislijo, da se s frazami vse opravi.

Shod je bil zanimiv in podučljiv obenem. Podučljiv zato, ker je mnogim dokazal, kako lahko je mogoče delovati fanatikom, ki se odevajo z radikalizmom in konservativnem, v tem oziru monarhističnim elementi, skupaj, roka v roki, proti demokraciji, proti resnemu konstruktivnemu delu brez opajanja in fraz. Videli ste ljudi, ki so "čisti socialisti", ki ne sprejemajo kompromisa, obenem pa ste lahko videli v njih silno duševno praznoto. Videli ste ljudi, ki so nastopali proti vsakemu, ki je povdarjal važnost organiziranja Jugoslovancev za demokratske rešitve jugoslovanskega vprašanja. To so bili pristaši krfske deklaracije. Eni kot drugi so se trudili za en isti cilj, preprečiti Hrvatoma, da se organizirajo v Hrvatsko republikansko združenje. In uspeh njihovega postopanja je bil pod ničlo, kajti dosegli niso niti najmanjšega uspeha. Predsedniku shoda, P. Kotoviču pa se mora priznati, da je mojster za predavatelja shodov; na zborovanju je bilo od časa do časa toliko razburjenja, da se je bilo bati za ključka shoda. Nasprotnikov, obojih, monarhističnih in "radikalnih", je bilo kakih 20. To ni veliko število, toda za kričanje na shodu, za motenje govornika, je tudi eden dovolj. Shod se je zaključil okoli pol dvanajstih zvečer in sicer mirno. Govornik je v zaključnem govoru apeliral, naj še vsi tisti, ki se strinjajo z idejo H. R. U., udeležijo velike manifestacije Slov. rep. združenja v nedeljo 15. septembra. Nekdo je ugovarjal, da ne pride. Govornik ga je opozoril, da mi ne silimo nikogar; apeliramo pa na tiste, ki priznajo, da je naš program za sedanje razmere najboljši način za rešitev jugoslovanskega vprašanja, da se nam pridružijo in dan, da se upišijo v organizacijo H. R. U., in da organizirani pomagajo v boju demokraciji. Ko jih je predsednik pozval, naj rečejo tisti, ki so za naš program in za udeležbo manifestacije besedo ja, tedaj je zaoril po dvorani močno: Ja. Potem se je pričelo vpisovanje članov, toda ker je bilo že pozno, pisatel teh vrstic ni čakal toliko časa, da bi vam lahko poročal o nadaljnjem prirastku članstva H. R. U.

Tu moram priznati, da je bila velika večina na tem shodu za republiko. Na shodu so bili številni srbski in hrvatski socialisti, ki popolnoma soglašali z idejo H. R. U. Izvzame se le nekaj ljudi, ki se odevajo z radikalizmom ene ali druge radikalne frakcije, drugi pa so ostali dostojni in s tem dokazali, da znajo realno misliti. Shod H. R. U. pa je bil za gibanje jugoslovanske federativne republike velikega pomena, kajti utrdil je njihovo organizacijo, ki ima pogoje postati močna vez že

ustanovljenih organizacij H. R. U.

Etbin Kristan, ki je vstrajal do zadnjega na govorniški tribuni, je bil že zelo izmučen, kajti govoriti preje na konvenciji SRZ, in zvečer nekaj ur na shodu, to ni šala. Pri tem ga je zadela še druga nesreča. Ko se je vračal proti domu s shoda, se je na križišču cestne železnice spodtaknil in si zlomil levo roko.

Poškodba menda ni ravno nevarna, kajti roko so mu že naravnali in drugi dan je odšel zopet na konvencijo. Nekateri odidejo na bolnišnico, toda Kristanova železna vztrajnost premaga tudi take ovire, kadar ga kliče delo.

Aliquippa, Pa. — Delavske razmere so v splošnem take kakor povsod v teh krajih. V društvenem oziru smo dobro preskrbljeni. Imamo tri podporna društva, kakor tudi slov. soc. klub, ki ima zelo prijaznega botra. Ime mu je dal precej neprijazno, vsled tega je "seagalo" le par članov, druge se pa navaja k "seaganju". Naš boter ni prav nič zato, da bi se odpravili kake cesarji in kralji, nego Viljemi in Karl naj kar ostanejo. Slovensko republikansko združenje je organizacija, ki ne bi smela obstojati, ker je proti "stari kontri". Taki so nekateri botri, pristaši srednjega veka. Z vpitjem mislijo uničiti napredno gibanje, z agitacijo hočejo odvrti članstvo od organizacij, ki imajo na svojih praporih zapisano: Boj za demokracijo! Seveda mislijo taki ljudje, ki mečejo kamnenje na delovanje, ki stremi po izboljšanju socialnega stanja ljudstva, po osvobojenju narodov, da so veliki, da se dvigajo kviško nad drugimi, kakor gradovi na gričih, drugi pod njimi pa so pohlevne vasice. Toda gradovi so le še predmeti za turiste, za hivališča kake gospode, ter snov za romane, ki se gode v srednjem veku. Tako so padli gradovi pod ničlo svoje nekdanje slave. Gradovi so lahko več vrst; lahko so močne stavbe na gričih in slemenih. Lahko so kake politične frakcije. Lahko pa se kdo tudi piše grad. Bodisi da pomenja karkoli, dobrega je za ljudstvo le malo prihajalo od gradov, pač pa zelo veliko slabega.

Danes smo se že otresli tesnih sten srednjeveških gradov na nepristopnih slemenih, kajti naš cilj je vsevoljstvo brez sten. Veda ni v gradovih, ni pa tudi v ljudih, ki so jih slučajno krstili za gradove. In zato pišem ta dopis, da povem ovirateljem napredka, naj se ne muirajo, naj ne zapravljajo svojih energij za tak neuspešen boj. Naši gradovi so šole, učilišča in vse institucije, ki skrbijo za izobrazbo. Gradovi srednjega veka so odrekli pristop do kulture navadnemu ljudstvu. Tista doba je minila, kajti sedaj imamo gradove na lahko pristopnih krajih, pristopnih vsakemu, ki se hoče kaj naučiti. Demokracija, ki je predstavnica moderne človeške družbe, podpira znanost, širi izobrazbo med široke ljud-

ske sloje itd. Čim popolnejše je izobrazba in čim demokratičnejša je, toliko boljše se pa boje dinastične klike, ljudje, ki so si nakopičili milijone na račun ne razsodne mase, verske sekte in vsi tisti, ki sovražijo napredek. Toda zaustavili ga ne bodo.

Slovensko republikansko združenje stremi po kulturi za ljudstvo, za osvobodjenje narodov, za jugoslovansko republiko. Med nami se dobe ljudje, ki so nasprotni takim ciljem, ker so navadni nazadnjaki, pristaši starih monarhističnih režimov. Pri tem pa so nekateri s fanatizmom takole zavedeni, da mislijo, da igrajo največje radikale s tem, če napajajo ljudi in organizacije, ki delujejo za človeštvo na edino uspešen način konstruktivnega dela. To so taki demagogi, ki se ne pritaknejo nobenega dela, in s tem mislim resnega dela. Vedno pa so pripravljeni razdirati delo drugih, ki ne ljubijo fraz, pač pa vedem resnega dela. In te vrste ljudem se ima človeštvo zahvaliti za napredek. Te vrste ljudje so zgradili SRZ, do današnje višine in te vrste ljudje bodo izvršili tudi program, ki ga zastopa SRZ, kajti nam niso na poti nobeni gradovi. Vse, kar se nam bo postavljalo na pot, bomo porušili, ako ne takoj danes, potem jutri. Našega dela ne bomo ustavili, ker naši cilji še niso doseženi. Ne bomo mirovali preje, da se zrušijo stebri avtokracije; nego bomo nadaljevali s konstruktivnim delom. Kričati naj pa kar zabavljajo, kajti nam ne morejo več škodovati.

F. J. L.

Dr. Koler

SLOVENSKI ZDRAVNIK

636 Penn Ave., Pittsburgh, Pa.

Dr. Koler je medicinski strokovnjak, ki se ukvarja s težavami, ki jih povzročajo različne bolezni. Njegova praksa je v Pittsburghu, Pa. Na voljo je za posvete in zdravljenje. Zdravnik se ukvarja s težavami, ki jih povzročajo različne bolezni, kot so gripa, kašelj, astma, itd. Njegova praksa je v Pittsburghu, Pa. Na voljo je za posvete in zdravljenje. Zdravnik se ukvarja s težavami, ki jih povzročajo različne bolezni, kot so gripa, kašelj, astma, itd.

JEMELJAN PILJAJ

Maksim Gorkij:

I.

"Prav nič drugega nama ne preostane, kakor da greva v solino. Tam je sicer prekleto delo, ali morava, morava, drugače pogineva od gladi." Tako je govoril moj tovariš Jemeljan Piljaj in je med govorom že desetletje potegnil prazno mošnjo za tobak. Vzdiham, ko je videl da je mošnja prav tako prazna, kakor je bila večeraj. Potem je pljunil in pričel žvižgati, legel na hrbet in gledal v jasno soparno nebo. Ležala sta na pečeni nemodu tri milje od Odesa. Iz Odesa sva odšla, ker nisva dobila tamkaj dela in ker sva bila gladna, sva razmišljala vprašanje: kam sedaj Jemeljan se je stegnil po pesku, glavo proti stepi, noge proti morju. Tihom kumeči valovi, ki so pritekali k bregu, so umivali njegove gole, umazane noge. Nekaj časa se je zvijal kakor maček, potem se je stegnil daleč proti morju, da mu je pljunil val do ramen. To mu je bilo všeč, ker ga je zazihalo v leno, otožno razpoloženje. Gledal sem proti pristanu, kjer se je dvigal jambor ob jamboru, težak, gost dim jih je ovijal in čez morje je zvenel nezvočen šum verig od sider, žvižg lokomotiv, ki so privlačale blago in živahni glasovi delavcev, ki so nakladali blago na ladje. Prav nič nisem uziiral tam, kar bi zamoglo razžareti že ugaslo upanje na delo, stal sem in dejal Jemeljanu:

"Torej dobro, pojdiva v solino!"

"No, s tak pojdivi... Ali boš pa tudi zmogel?" je vprašal zategneno, ne da bi me pogledal.

"To se bo izkazalo že tamkaj."

"Torej greva res?" je ponovil Jemeljan, ne da bi se zganil.

"Seveda!"

"Aha! No, prav tako... torej pojdiva! In to prokleto Odesa — vrag jo vzemi — naj ostane, kjer hoče. Pristaniško mesto! Da bi te zemlja pogoltnila!"

"Že dobro, vstani, da se odpraviva; kaj ti pomaga zmerjanje!"

"Kam pojdeva? V solino... tako. Ali videl boš bratee, da z tega itak ne bo nič, čeprav greva tje."

"Ali ti si vendar dejal, da morava tje."

"To ti res, dejal sem tako. Kar sem rekel, sem rekel, besed ne tajim. Ali da ne bo nič iz tega, to je tudi res."

"Kaj?"

"Zakaj? Mar misliš, da tam na naju čakajo in da bodo dejali: prosimo lepo, gospod Jemeljan in gospod Maksim, bodita tako dobra in garajta in sprejmita naše groše. Tako ravno ni. Ampak tako-le je: sedaj sva midva edina gospodarja na jine kože..."

"No, že dobro, dovolj! Pojdiva!"

"Počakaj! Ali naj greva k oskrbniku in govoriva z vso spoštljivostjo: spoštovani gospod, veselo pozdravljeni v pristanišču, tukaj Vam ponujava svojo kožo, ali ste zadovoljni kupovati jo s šestdesetimi kopejkami na dan? In potem..."

"Torej vstani, da pojdeva. Do večera prideva k ribičem, pomagava jim izvleči mreže — morja dobiva večerjo."

"Večerjo? To je res; ribiči nama bodo dali jesti, dobri ljudje so. Pojdiva, pojdiva... Ampak kaj pametnega ne bova midva iznašla, bratee, ker ves teden nisva dobila nobenega dela, in tako bo ostalo."

Vstal je, popolnoma premočen je bil, pretegnil se je, stisnil roke v lačne žepce, hlače, si je bil sešil iz dveh vreč od moke, brskal je po žepih, segavo je potem ogledoval prazni roki in jih držal pred obraz.

"Nič!... Štiri dni že iščem in vselej nič! To so stvari bratee!"

Šla sva ob obrežju, zdaj in zdaj izreki kako opombo. Noge so se pogrezale v mokri pesek, ki je bil pomešan s školjkami. Rahli udarci valov ob školjke in pesek so izvajali melodičen šum. Valovi so napravili slizaste meduze, ribice, črne, vlažne koščke lesa, čudnih oblik. Svež krasen veter je prihajal od morja, hladil naju je in letel, vzdiguil majhne pečene vrtnice, na stepo.

Vedno veseli Jemeljan je povsili glavo, hotel sem ga spraviti na druge misli, zato sem dejal:

"No, Jemeljan, povej kaj, dogodovščino iz svoje življenja!"

"Pripovedoval bi že, bratee, ali težko je govoriti, če kruli želoede. Pri človeku je želoede najvažnejše in pogled kakršnega pohabljenca hočeš — brez želoeda ni nobeden! Če je želoede utečen — je tudi duh bister; vsako človeško dejanje izvira iz želoeda... no, saj to itak sam veš."

Potem je molčal.

"Ah, bratee, ko bi mi morje sedaj-le — bum! — vrlo tisoč rubljev! Takoj bi otvoril gostilno, ti bi postal moj pomočnik in jaz bi si postal pod mizo in napeljal cev iz sodeva v usta. Kadar bi me obšla želja, da bi pil iz vira veselja in dobre volje, bi zapovedal: Maksim, odpri pipo!" — in... luk, luk, luk... naravnost za vrat! Požiraj, Jemeljan! Vraga, to bi bilo lepo. Kmeta, gospodarja črne zemlje — o ti!... tepi ga, sleci mu kožo, obrni ga okoli in okoli. Ako bi prišel, da bi se po pijančevanju okrepel — "Jemeljan Pavlič, dan je kozarec na upanje!" — O! Kaj?... Na upanje? Ne dam nič na upanje! — "Bodi usmiljen, Jemeljan Pavlič!" — Naj bo: pripelji semkaj voz, potem dobiš merco. Ha-ha-ha! Prebodel bi vampastega hudiča!"

"No, si pa ti krut! Kmet tudi strada, ti pravim."

"Kaj? On da bi stradal?... To je dobro!

To je prav! Mar jaz ne stradam? Bratee, od dneva svojega rojstva že stradam in to ni zapisano v nobeni postavi. Uja! Strada... zakaj! Slaba letina! To je dvomljivo. Slaba letina je narobe v njegovi butli, potem šele na polju, vidiš? Zakaj v drugih državah ni slabih letin? Ker tam niso ljudem glave prirale; tam mislijo, bratee, tam lahko odlože dež do jutri, če ga danes ne potrebujejo in solnce lahko odmaknejo, če uspije preveč svoje toplote. In kakšne odredbe imamo pri nas? Prav nobenih, bratee... Ne, ne, saj to je vse le šala! Ali če bi imel res tisoč rubljev in gostilno, to bi bila že resnica..."

Umolknil je in z navade je potegnil mošnjo za tobak, obrnil jo je, ogledoval nekaj časa in jo zabušil ježno v morje.

Val je zagrabil umazano mošnjo in jo hotel že odnesti od brega, ako je natančno ogledal darilo, ga je ježno zopet zagnal na breg.

"Ne maraš? Lažeš, moraš sprejeti!" pobral je premočeno mošnjo in jo vrzel s krepkim zamahom daleč v morje.

"No, čemu se režiš? To so ljudje! Čita knjige, nosi jih celo s seboj, a me ne razume. Četverooko strašilo!"

To je veljalo meni. Jemeljan me je imenoval četverooko strašilo valed občutljivosti in v trenotkih, ko ga je pograbila brezmejna jeza in sovraštvo na vse, kar je bilo živega. Drugače se ni norečeval iz svojih očal. Zaradi tega mojega neprostovoljnega naklata me je celo tako spoštoval in zdel sem se mu tako ugleden, da me je prve dni najinega znanja vikal in govoril z menoj s spoštljivim glasom, čeprav sva skupaj na rumunskem parniku nakladala premog in čeprav sem bil ravno tako kakor on popolnoma razčepan, razpraskan in čr kakor vrag.

(Dalje.)